

A pénzügyi kultúra fejlesztés nemzeti stratégiái: tapasztalatok és tanulságok - Pénzügyi Szemle folyóirat

2016. június 06. 12:50

A pénzügyi kultúra fejlesztés nemzeti stratégiái: tapasztalatok és tanulságok

Minden gazdasági szereplő elemi érdeke, hogy az ország polgárai tájékozottak legyenek a pénzügyek területén, és pénzügyi döntéseiket kellő körültekintéssel hozzák meg. Számos országban ezért nemzetstratégiai prioritásként határozzák meg a lakosság pénzügyi kultúrájának fejlesztését, s ez különösen jellemző lett a pénzügyi válság kirobbanását követő időszakban. Bár a magyar lakosságot nagymértékben és súlyosan érintette a válság, a pénzügyi kultúra fejlesztés vonatkozásában nincs nemzeti stratégiánk. Mivel a stratégiaalkotás szükségessége újra és újra megfogalmazódik, érdemes a nemzetközi tapasztalatokat górcső alá venni, és feltárni a sikeres stratégiák összetevőit. Ezek egyik közös vonása, hogy kialakításuk kutatásokra, felmérésekre alapozva, körültekintő előkészítést követően történt meg. Magyarországon az Állami Számvevőszék a leendő stratégia előkészítéséhez nyújt segítséget azzal, hogy feltérképezte a közoktatáson kívüli képzési programokat, és az eredményekről kutatási jelentést hozott nyilvánosságra.

Jakovác Katalin

Az elmúlt évtizedek tendenciája világszerte, hogy egyre szélesebb csoportok számára váltak hozzáférhetővé egyre összetettebb pénzügyi termékek, részben a technológiai fejlődés, részben a pénzügyi piacok deregulációja következtében. Miközben azonban a piac látványosan átalakul, a termékeket és szolgáltatásokat használók tudása ehhez csak megkésve igazodik. Számos nemzetközi és nemzeti szintű felmérés mutat rá arra, hogy a lakosság pénzügyi ismereteinek szintje világszerte elmarad a kívánatostól (pl. OECD 2013, 16-17.o.). Ez természetesen nem csak a háztartások szintjén jelent kockázatot, hanem nemzetgazdasági szinten is, elég, ha csak a devizaadósság-problémára gondolunk. Az egyre komplexebb pénzügyi termékek megértéséhez, a kockázatok számszerűsítéséhez, de általában a saját igények megfogalmazásához is átfogó pénzügyi ismeretekre lenne szükség. Nemzetközi tapasztalat azonban, hogy a hiányos ismeretek mellett az egyének saját tudásukat rendre felülértékelik, így a pénzügyi tudás bővítésének igénye gyakran meg sem fogalmazódik egyéni szinten.

Kérdés, hogy az ismeretátadás, a pénzügyi tudatosság fejlesztése kinek az érdeke, kinek a feladata, és miképpen valósítható úgy meg, hogy annak a teljes társadalom élvezhesse hasznát. A pénzügyi kultúra fejlesztésének felelősségét és irányítását számos országban a kormányzat vállalta magára. Jelen cikk azt mutatja be, hogy a pénzügyi kultúra fejlesztésére milyen megoldásokat alakítottak ki külföldön, azok milyen eredményekkel és tanulsággal szolgálnak számunkra, illetve a hazai döntéshozók számára egy leendő stratégia kialakításához. A helyzet bemutatásához elsősorban az OECD felméréseit és kutatásait, valamint az egyes országok pénzügyi kultúra fejlesztést irányító szervezeteinek beszámolóit használtuk fel.

Érdekek és érdekelttek

Mit mutatnak a kutatások hazai helyzetről? Az OECD 2010-ben lefolytatott összehasonlító felmérése alapján a magyarok a nemzetközi átlagnál magasabb szintű pénzügyi tudással rendelkeztek, ugyanakkor a tudás gyakorlati alkalmazásában jóval gyengébb teljesítményt nyújtottak (Atkinson-Messy, 2012). A 2015-ben megismételt felmérés több szempontból is visszalépést jelez (Pénziránytű-GFK, 2015). Jelentősen megváltozott például a család pénzügyi válsághelyzete

során tanúsított magatartás; megnőtt azok aránya, akik ilyenkor inkább később fizetik be a számlákat, és csökkent azoké, akik kiadásait faragják vissza. Az elmúlt 5 év alatt a lakosság a pénzügyeit tekintve kevésbé megfontolt, gondos és előrelátó lett, ennek is köszönhető például, hogy egyre kevesebben készítenek családi költségvetést. Ami pedig különösen aggasztó, hogy a háztartásoknak csak fele tudná jövedelmének egy hónapos vagy hosszabb ideig tartó kiesését elviselni hitelfelvétel vagy elköltözés nélkül. Ezek a tudásbeli hiányosságok, pénzügyi szokások, attitűdök nálunk is nagy kockázatot jelentenek a családok jólétének biztonságára.

Hiszen a pénzügyi kultúra fejlesztése, fejlettsége minden gazdasági szereplő együttes érdeke. Mikro szinten a fejlettebb pénzügyi kultúrával jellemezhető háztartások és vállalkozások nagyobb valószínűséggel kerülnek el azokat a pénzügyi döntéseket, amelyek túl nagy pénzügyi kockázatot jelentenének számukra (pl. drága és kockázatos hitelek, kevés megtakarítás, (házi) költségvetés készítés és tervezés hiánya). Ezen kívül Klapper et al. (2012) kutatásai azt mutatják, hogy a magasabb szintű pénzügyi kultúra nagyban segíti az egyéneket a váratlan makrogazdasági és jövedelmi sokkok kezelésében. Makroszinten pedig minél fejlettebb egy társadalom pénzügyi kultúrája, annál kifejezettebb az igény a pénzügyi intézmények átláthatóságára, illetve annál nagyobbak a rendelkezésre álló megtakarítások az országban, valamint stabilabb a pénzügyi rendszer is (Widdowson-Hailwood, 2007). A pénzügyi kultúra fejlesztése tehát mind az egyéneknek és háztartásoknak, mind a pénzpiaci szereplőknek, mind pedig az államnak fontos érdeke.

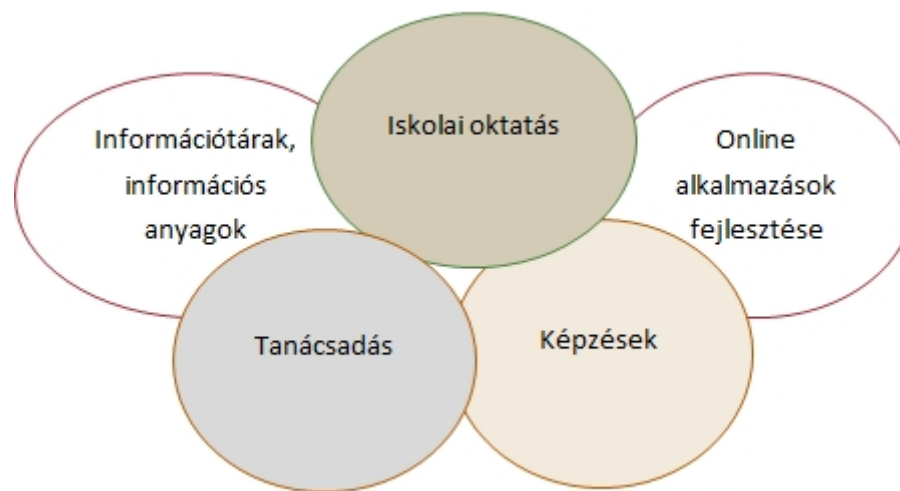
Ezt az érdeket felismerve - különösen a pénzügyi válság kirobbanása óta - számos ország törekszik arra, hogy a pénzügyi kultúra felmérése, fejlesztése, annak finanszírozása a kormányzat, a nemzeti bank, vagy a közszféra egyéb szervezete által célirányosan, gyakran nemzeti stratégiában megfogalmazottak szerint, szervezeten, átlátható és minőségbiztosított módon valósuljon meg. A centralizációnak oka az a jelenség is, hogy a pénzügyi képzések (1), és egyéb, pénzügyi kultúra fejlesztéshez kapcsolható egyéb programok jellemzően a pénzügyi piac szereplőinek egyedi kezdeményezésként jelentek meg, ezért azok koordinálatlanok, eredményességi szempontból jellemzően nem értékelik azokat, illetve gyakran erőforrás-pazarláshoz és duplikációhoz vezetnek (Grifony-Messy, 2012). A pénzügyi kultúra fejlesztésének aktualitását adhatják egyéb politikai célok is, például a pénzügyi kirekesztés mérséklése (vagyis mindenki számára megfelelő hozzáférés biztosítása az alapvető pénzügyi szolgáltatásokhoz), vagy a fogyasztóvédelem, a fogyasztói tudatosság megerősítése, amely kihívást jelent Magyarországon is. Ugyanígy a gazdaságpolitikai tervek (mint pl. a nyugdíjrendszer átalakítása) is szükségessé tehetik a lakosság pénzügyi attitűdjének, ismereteinek fejlesztését.

Mit jelent a pénzügyi kultúra fejlesztését célzó nemzeti stratégia?

A nemzeti stratégia a nemzeti szinten koordinált pénzügyi képzés hosszú távú (jellemzően 5 éves időtartamra szóló) terve (angolul: national strategy for financial education). A kapcsolódó operatív tervvel együtt meghatározza a pénzügyi edukáció (magyar terminológiában pénzügyi kultúra fejlesztés) célját, hatókörét, célcsoportjait az azonosított hiányosságok és szükségleteknek megfelelően; kijelöli a vezető, koordináló szervezetet, illetve bevonja az érintetteket; kitér a programcélokat és határidőket; meghatározza a finanszírozás módját; valamint útmutatást nyújt a nemzeti stratégiát megvalósító egyedi programok számára. A nemzeti stratégiák megvalósítása jellemzően állami, non-profit és for-profit szervezetek együttműködésében valósul meg, legtöbbször egy kormányzati szervezet irányításával, koordinálásával.

A stratégiák tartalma nem egyforma; lényegük éppen az, hogy figyelembe veszik az eltérő lakossági szükségleteket, a pénzügyi szempontból sérülékeny társadalmi csoportokat, az adott ország pénzügyi intézményrendszerének fejlettségét és a szabályozási környezetet. Ezért a megvalósítás módszerei és csatornái rendkívül változatosak. A pénzügyi kultúra fejlesztés leginkább a személyes kapcsolatfelvételen alapul, legyen az iskolai oktatás, ingyenes telefonos, vagy személyes tanácsadás, családok felkeresése, illetve munkahelyi vagy egyéb képzés. Emellett a vezető intézmények természetesen információtárakat, kereshető adatbankokat tesznek nyilvánosan elérhetővé, alkalmazásokat fejlesztenek, videó tartalmakat töltenek fel, használják a közösségi médiát stb., a célcsoportok optimális elérési csatornáinak megfelelően (lásd ábra).

1. ábra A pénzügyi kultúra fejlesztés eszközei

A pénzügyi kultúra fejlesztés infrastruktúrái

Az OECD nemzetközi összehasonlításban vizsgálta, mely országok, milyen célok mentén, milyen szereplőkkel, milyen forrásból valósítják meg a pénzügyi kultúra fejlesztését célzó nemzeti stratégiákat (OECD, 2015) (2). A felmérés időpontjában már mintegy 59, különböző gazdasági fejlettségi szinten álló ország kezdte meg, illetve alakította ki nemzeti stratégiáját.

A nemzeti stratégia tervezését, kidolgozását a legtöbb országban valamely közintézmény (így pl. pénzügyminisztérium, jegybank, fogyasztóvédelmi/szabályozó hatóság, illetve egy ebből a célból újonnan létrehozott állami szervezet) végzi, gyakran annak koordinálását, implementálását és monitorozását is. A koordináló szerep itt különösen hangsúlyos, hiszen az implementációban tízes, esetleg százas nagyságrendben vesznek részt állami és nem állami szereplők egyaránt. Tanácsadó, felügyeleti funkciót sok esetben intézményközi, kormányzati szintű bizottságok látnak el.

- Ausztráliában például, ahol a pénzügyi kultúra fejlesztés már több mint egy évtizedes múltra tekint vissza, a nemzeti stratégiát koordináló, vezető intézmény a pénzügyi piacokat és szervezeteket szabályozó és felügyelő szervezet (3). A stratégiai tanácsadó és felügyeleti szerepet az ausztrál kormányon belül létrehozott testület (4) látja el, tagjait a pénzügyminiszter és a kincstár vezetője nevezi ki.

- Az Egyesült Királyságban egy ebből a célból, kormány által létrehozott szervezet (5) látja el a lakosság pénzügyi tudatosságának fejlesztési feladatait, elsősorban széles hozzáférésű, ingyenes tanácsadó tevékenysége révén.

- A központi bank vezető szerepet játszik a pénzügyi kultúra fejlesztésében pl. Spanyolországban, Japánban, Portugáliában.

- A pénzügyminisztérium pl. Hollandiában, Oroszországban és Mexikóban irányítja, illetve koordinálja a nemzeti stratégiákban meghatározott fejlesztési tevékenységet.

A magánszektor és egyéb érdekeltek (pl. szakmai és civil szervezetek) széleskörű bevonása is egyre inkább jellemző, különösen az implementáció szakaszában, kihasználva a gazdasági szereplők széleskörű elérését az egyes társadalmi csoportokhoz/egyénekhez, hasznosítva a pénzügyi szervezeteik ismereteit, a civil szféra tapasztalatait pl. a rászorult csoportokról. A for-profit szervezeteket - jellemzően például az e területen aktív hitelintézeteket, biztosítókat, pénzügyi vállalkozásokat - természetesen saját profit- és marketingcéljaik is vezérlik, amikor a nemzeti stratégia tervezésében, megvalósításában szerepet vállalnak, ami érdekellentétet szül a résztvevők között. Ezt az ellentétet az egyes országok eltérő módon próbálják kezelni, gyakran pénzügyi szövetségek bevonása révén (így az egyedi pénzügyi érdekek nem érvényesülnek), etikai/magatartási kódexek, kritériumrendszerek kiadásával és betartatásával. Emellett amennyiben saját pénzügyi képzést kívánnak indítani, annak kötelező akkreditációját közintézmény végzi. Japánban például a pénzügyi képzéseket nyújtó gazdasági szereplőkre és magára a képzésre vonatkozóan is szigorú követelményeknek kell érvényesülniük. A képzés anyagának a pénzügyi fejlesztésért felelős állami szervezet által meghatározott minimumtartalomra kell épülnie, nem lehet pénzügyi intézmény adott termékét promotálni, nevét, logóját a tananyagokon feltüntetni.

A pénzügyi kultúra fejlesztésének finanszírozása többnyire vegyes formában, tehát költségvetési forrásokból és a for-profit szektor hozzájárulásaiból történik. A pénzügyi intézmények gyakran jogszabályi kötelezettség alapján vagy illetéket fizetnek, vagy a képzésekhez forrást nyújtanak. A finanszírozási igény viszonylag alacsony, összehasonlítva egyéb kormányzati programokkal, vagy a pénzügyi intézmények hasonló típusú tevékenységeivel.

Milyen célterületekre, célcsoportokra fókuszálnak a nemzeti stratégiák és operatív programjaik?

A stratégiák kialakítását megelőzően a legtöbb ország esetében megtörtént az "üreslemezről induló állapot" több szempontú feltérképezése, a helyzetelemzés. Grifony-Messy (2012) egy korábbi OECD felmérés adatait elemezve rámutat arra, hogy a kormányok tipikusan három információforrásra alapozva határozták meg a stratégiák prioritásait: jellemzően országos szintű felmérésekre, fogyasztóvédelmi hatóságok adataira, valamint más országok tapasztalataira támaszkodtak (lásd 2. sz. ábra).

2. ábra A nemzeti stratégia kialakítása

A felmérések, kutatások képet adtak a népesség, illetve annak egyes szegmensei (alcsoportjai) körében a pénzügyi-gazdasági tudásszintről, attitűdről, a pénzügyi fogyasztási szokásokról, a sérülékenységről, ehhez kapcsolódóan a szükséges fejlesztési igényekről. Szintén nagyon hasznosnak bizonyul, ha a már létező kezdeményezések (pl. képzések, versenyek, egyéb programok stb.) feltérképezése és értékelése is megtörténik. Ezek a felmérések egyfelől rámutatnak a fennálló programok gyengeségeire, másrészt lehetővé teszik a jó gyakorlatok megismerését. Hollandiában például az előkészítési fázisban számos

információtárat hoztak létre (pl. "Értéktár" a szabályozó eszközökről, termékekről, szolgáltatásokról, pénzügyi kultúrát fejlesztő kezdeményezésekről, az ezekben részt vevő szervezetekről, az iskolarendszerű képzésekről), a témakörökben kutatásokat, felméréseket végeztek. Ezek többek között azt mutatták, hogy a (nem marketing célú) programok tartalma gyakran nem a célcsoportok igényeinek megfelelő volt, és a potenciálisan veszélyeztetett csoportokat nem érték el, illetve eredményesség visszamérése nem történt meg.

Magyarországon, az iskolarendszeren kívüli pénzügyi kultúra fejlesztését megcélzó programok felméréséről az [Állami Számvevőszék publikált kutatási jelentést](#) (Németh et al., 2016). Az eredmények nálunk azt mutatják, hogy bár a pénzügyi kultúra képzések szervezői széles palettán helyezkednek el (gazdálkodási formájuk, képzéseiken részt vevők létszáma, programjaik finanszírozási módja, célcsoportja alapján jelentősen különböznek egymástól), a képzéseken részt vevők túlnyomó többségét négy nagy szervezet éri el. Ezen szervezetek programjai leginkább a közoktatásban tanuló diákságot célozzák meg, a képzésekhez jelentős mennyiségű közpénzt használnak fel. A felnőtteknek szóló képzéseket inkább kisebb szervezetek, magánszemélyek nyújtják, és résztvevői befizetések finanszírozzák. Magyarországon az állami intézmények főképpen a közoktatás, illetve a fogyasztóvédelmi tevékenységek által vesznek részt a pénzügyi ismeretek bővítésében.

A nemzeti stratégiát kialakító országokban a nemzeti sajátosságoknak megfelelően, a kutatások tapasztalatainak ismeretében jelölik ki azokat a fókuszterületeket, amelyekre egy adott időszakban a képzés irányul. Mivel az egyéni pénzügyi döntéshozatalt számos tényező befolyásolhatja (pl. gazdasági-szabályozási környezet, hozzáférés pénzügyi szolgáltatásokhoz, élettapasztalat, attitűd, motiváció, ismeretek, készségek), a pénzügyi kultúra fejlesztés célterületei is többnyire ezek fejlesztéséhez, alakításához kapcsolódnak. A leggyakrabban említett témakörök a nyugdíj-előtakarékosság, megtakarítások, hitelek, háztartások adóssága, valamint szintén jellemző a családok életciklusához igazodó képzési igények meghatározása (pl. otthonteremtés, családalapítás, iskoláztatás költségei).

A nemzeti stratégiák általában a teljes lakosságot célozzák meg, azonban egyes társadalmi csoportok képzésére jellemzően nagyobb hangsúlyt fektetnek. A csoportokba sorolás egyre inkább a pénzügyi attitűd és sérülékenység alapján történik, mely utóbbi gyakran - de nem minden esetben - korrelációt mutat egyes szocio-demográfiai ismérvekkel (pl. nem, életkor, élethelyzet). A sérülékenység szerinti fókuszálás a képzéseket is hatásosabbá teheti, hiszen pl. a jelzővel kapcsolatos hiányos ismeret nem okoz problémát (és nem igényel képzést sem) abban az esetben, ha saját tulajdonú házában, adósságok nélkül élünk nyugdíjasként.

Leggyakrabban említett fő célcsoport a fiatal korosztály, emellett bizonyos rászorult csoportok képzése is prioritás. A rászorultak meghatározása országonként eltérő, ide tartozhatnak (gyakorlati sorrendben) pl. a nők, alacsony jövedelműek, idősek, munkanélküliek, kisvállalkozók, migránsok, vagy egyéb, pénzügyi szempontból kirekesztett, kiszolgáltatott csoportok.

Mennyire eredményesek a nemzeti stratégiákon belül megvalósított programok?

A kiinduló állapot ismeretében természetesen időről-időre mérni kell a pénzügyi kultúra fejlesztésének eredményességét is, mérni kell az előrehaladást. Az OECD 2013-as adatai alapján a stratégiák nyomon követése az országok 80 %-ban, az értékelések jelenleg még csak az érintett országok mintegy ötödében történtek meg. Ez utóbbi alacsony aránynak főképpen azt az okot jelölték meg, hogy a nemzeti stratégiák bevezetése óta még nem zárult le az első értékelhető szakasz. Ugyanakkor itt megjegyzendő, hogy a frissen induló programok első értékeléseit indokolt korábban és gyakrabban elvégezni annak érdekében, hogy az eredmények ismeretében a szükséges beavatkozások időben megtörténjenek.

Az előrehaladás méréséhez az egyes országok a stratégiában kitűzött célok megvalósítását értékelik (mind kvantitatív, mind kvalitatív módszerekkel), sok

esetben longitudinális felméréseket végeznek. Nemzetközi példákat tekintve, Japánban például már több mint 60 éve végeznek felmérést a háztartások pénzügyi helyzetére vonatkozóan. Spanyolországban és Olaszországban a háztartások pénzügyeire vonatkozó longitudinális felmérést a nemzeti bank folytatja le évek óta. Brazíliában speciális méréseket, ún. fókuszcsoportos felméréseket végeztek a legnagyobb problémát jelentő háztartási eladósodottság elemzéséhez. A nemzeti stratégiákban olyan megvalósítható, mérhető célokat javasolt kialakítani, amelyek viszonyítási pontot jelenthetnek a stratégiák eredményességének értékelésekor. Erre jó példa az ausztrál gyakorlat, ahol a megfogalmazott öt stratégiai prioritáshoz operatív célok, ezekhez pedig mérhető teljesítménykritériumok kötődnek. Természetesen a beszámolóban is ezen kritériumok teljesítését mutatják be (ASIC, 2015). Nemzetközi felméréseket elsősorban az OECD végez, 2010-ben 14 ország bevonásával mérte első alkalommal a lakosság pénzügyi kultúráját (Atkinson-Messy, 2012), dedikáltan helyzetfelmérés céljából (2015-ben megismételték a felmérést, az eredmények kiértékelése még folyik). A pénzügyi kultúrát három aspektusból vizsgálta: pénzügyi ismeretek, pénzügyi szokások (vagyis a lakosság tipikus tevékenységei a pénzügyek területén), pénzügyi attitűd. A diákok pénzügyi kultúrájának megismerését nemzetközi összehasonlításban az OECD Pisa-felmérése (6) teszi lehetővé 2012-től.

Mit mutatnak tehát az értékelések? Összefoglalóan kijelenthető, hogy bár a pénzügyi kultúra fejlesztésének eredményei tipikusan hosszú távon jelentkeznek, számos tekintetben rövid távon is érzékelhető változás. Miller et al. (2014) 188 olyan tanulmányt elemez, amelyek a pénzügyi kultúra fejlesztést célzó programok eredményességét mérték. Az elemzés alapján kimondható, hogy a pénzügyi képzések a személyes pénzügyi menedzsment bizonyos területeit, mint pl. a takarékoskodást, valamint a háztartási költségvetés nyomon követését egyértelműen pozitívan befolyásolták.

Az USA-ban az eredményességre vonatkozó kutatási tapasztalatok vegyes képet mutatnak. Mivel az eredményesség mérése több szempontból is mérhető (pl. ismeret, készség, attitűd, motiváció, alkalmazás), a programok egy bizonyos szempontból akkor is lehetnek eredményesek, ha egy másik szempontból eredménytelenek. Ugyanakkor általános tapasztalat, hogy a programokon részt vevőknél legalább egy szempontból javulás mutatkozik. (Amromin et al. (2009) felhívja a figyelmet, hogy ez az eredmény például annak is betudható, hogy a résztvevők önkéntesen, befogadó hozzáállással mennek el a képzésre.) A tapasztalat alapján a hosszabb programok eredményesebbek, valamint az alacsonyabb képzettségű, pénzügyi kultúrájú és jövedelmű csoportokban nagyobb eredményesség mérhető.

Olaszországban a nemzeti bank nyújt képzéseket iskolai tanárok számára, akik tudásukat továbbadják a gyerekeknek a tanórákon. A kezdetektől fogva tesztekkel mérik az oktatás eredményességét, gyakran később is megismételve a tesztet. Az értékelések szerint az oktatás rövid és hosszú távon is szignifikánsan emeli a pénzügyi ismeretek szintjét, valamint jelentősen csökkenti a nemek pénzügyi tudásszintje közötti különbséget (Romagnoli-Trifilidis, 2013).

Hollandiában az összes program eredményességét mérik, több szinten és változatos módszerekkel (pl. kérdőíveken alapuló, reprezentatív mintás, országos felmérések, interjúk, irányítási hatékonyság mérése stb.). A tapasztalatok azt mutatják, hogy az erős irányítással megvalósuló, az érdekeltek széles körét bevonó kooperáció rendkívül eredményes. A széles bevonás révén a téma a médiában is napirendre került, az információs portálokat a lakosság aktívan használja (évi 1,2 millió fő). A mérések szerint a programok akkor a legeredményesebbek, ha egyaránt fejlesztik a pénzügyi ismereteket, a készségeket, valamint a pénzügyi szokásokat, vagyis az ismeretek gyakorlati alkalmazását.

A nemzeti stratégiák megvalósítását, eredményességét, hatásait egyes országokban a nemzeti számvevőszékek is vizsgálták. Az amerikai számvevőszék (GAO, Government Audit Office) 2012-es ellenőrzési jelentésének fontos megállapítása, hogy a szövetségi programok részben egymás átfedő célok és feladatok mentén működnek. Továbbá bár a mintegy 20 legjelentősebb szövetségi program mindegyikénél végeztek saját értékeléseket, azok módszertana rendkívül eltérő volt, ezért a GAO a módszertanok egységesítésére hívta fel a figyelmet.

Konklúzió

Minden vizsgált ország számos pozitív hatást említett a pénzügyi kultúrát fejlesztést célzó nemzeti stratégiák kapcsán. A legfontosabb mégis az a tény, hogy a programok széleskörű kooperációban valósultak meg, és a társadalom jelentős részét közvetlenül is elérték. A sikerhez szükséges, hogy a legmagasabb döntési szinteken fogalmazódjon meg a változás iránti igény, valamint hogy a nemzeti stratégia kialakítása kutatásokra, felmérésekre alapozva, körültekintő előkészítést, tervezést követően történjen meg. Mivel a pénzügyi kultúra fejlesztése a társadalom minden tagját érinti, elengedhetetlen az érdekeltek széleskörű bevonása, a szegmens szereplőinek együttműködése, illetve a nagy nyilvánosság biztosítása. Ugyanakkor különös figyelemmel kell lenni arra, hogy marketingcélok ne érvényesülhessenek a programokban.

Annak ellenére, hogy Magyarországon a lakosságot mennyire felkészületlenül érte a pénzügyi válság, pénzügyi kultúra fejlesztést megcélzó nemzeti stratégia nem került kialakításra. Egyedi kezdeményezések léteznek mind állami, mint privát szektorbeli szervezetek révén, azonban ezek messze nem fedik le a rászorult társadalmi csoportok egészét, valamint a programokat legtöbbször nem alapozzák meg felmérések, kutatási tapasztalatok. Szükséges lehet ezért hazánkban is elindítani a pénzügyi kultúra átfogó fejlesztését, egy nemzeti stratégia kialakítását. Ehhez több tucat ország, valamint az OECD tapasztalatai, valamint a hazai kutatások is segítséget nyújtanak.

Jegyzetek:

(1) A pénzügyi képzés - az OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) definíciója szerint - az a folyamat, melynek segítségével az egyének jobban megértik a pénzügyi termékeket és fogalmakat, információk, oktatás és/vagy objektív tanácsadás segítségével fejlesztik készségeiket és magabiztosságukat, így jobban felismerik a pénzügyi kockázatokat és lehetőségeket, megalapozott döntéseket hozhatnak, a pénzügyi jólétük és biztonságuk növelésére egy jól behatárolható kockázatvállalás mellett (idézi Bárczi-Zéman, 2015).

(2) Az OECD International Network for Financial Education (INFE) hálózata több mint egy évtizede támogatja a pénzügyi kultúra fejlesztést és a nemzetközi kooperációt világszerte. Nemzetközi összehasonlító felmérései, a tapasztalatok bemutatása, valamint számos dokumentum megtalálható honlapjukon (<http://www.oecd.org/daf/fin/financial-education>).

(3) ASIC (Australian Securities and Investments Commission)

(4) Australian Government Financial Literacy Board

(5) Money Advice Service

(6) Programme for International Student Assessment

Irodalom:

- Amromin-Ben-David-Agarwal-Chomsisengphet-Evanoff (2009): Financial Literacy and The Effectiveness of Financial Education and Counseling: A Review of the Literature

- [ASIC, 2015: National Financial Literacy Strategy Annual Highlights Report 2014 -15](#)
- [Atkinson, A. & F. Messy \(2012\): Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education \(INFE\) Pilot Study, OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15, OECD Publishing.](#)
- [GAO, 2012: Financial Literacy, Overlap Of Programs Suggests There May Be Opportunities For Consolidation](#)
- [M. Miller, J. Reichelstein, C. Salas, B. Zia \(2014\): Can You Help Someone Become Financially Capable? A Meta-Analysis of the Literature, The World Bank](#)
- [Németh-Jakovác-Mészáros-Kollár-Várpalotai, 2016: Pénzügyi kultúra fejlesztési programok felmérése, Kutatási jelentés, Állami Számvevőszék](#)
- [OECD, 2013: Advancing National Strategies for Financial Education, a Joint Publication by Russia's G20 Presidency and the OECD](#)
- [OECD, 2015: National Strategies for Financial Education, Oecd/Infe Policy Handbook](#)
- [Pénziránytű Alapítvány, GFK: A Pénziránytű Alapítvány által lebonyolított pénzügyi kultúra kutatás fő eredményeinek bemutatása, 2015](#)
- [A. Romagnoli & M. Trifilidis, 2013: Does financial education at school work? Evidence from Italy, Questioni di Economia e Finanza \(Occasional Papers\), Banca d'Italia](#)

...

Jakovác Katalin az Állami Számvevőszék számvevője